

MAGAZIN

Hajdú-Bihar

2006. május 20.

Emberként hadifogságban

TÁJ-KÉP

Sándor bácsi és Eszti néni

Rózsa bácsi nem fél a munkától

A szekeret a csutkás hodályban őrzi

Három évig vártak a csodára

A Nyírcsádon élő Rózsa Sándor bácsi végigélte szinte az egész huszadik századot, részese volt a nagy háborúnak is.

– 1922-ben születtem földműves-családban, 21 éves voltam, amikor megkaptam a behívóparancsot Erdélybe – mesélte Sándor bácsi. – Majszinba vezényelték minket. Anyám sírva engedett el. Mikor jöttek az oroszok, megkezdtek a visszavonulást, de Mezőtárkányban utolérték bennünket. 1944. november 10-én estem hadifogságba. Azt ígérték az oroszok, adnak papírt, hazaengednek, de egykettőre kiderült, becsaptak bennünket. Szkóro dámoj! (Hamar haza!) mindig csak ezt ismételték. Egyik reggel aztán egy óra alatt bevagoníroztak bennünket, s már indult is a vonat a Szovjetunió felé. Sándor bácsiék egy teljes hónapig vonatoztak, mire megérkeztek, Boksziországban mondja a falu nevét, ahol barakkokban, az erdő közepén szállásolták el őket. – Kilenc hónapos tél volt arrafelé, a legkegyetlenebb hidegben is kihajtottak bennünket fát vágni. Ha valaki szólni akart, mert többen megpróbálták, azt felakasztották, táblát tettek a nyakába Így jártok ti is! felirattal. Ekkor már tudtuk, sanyarú sorsnak nézünk elébe, úgy éreztük még a jó Isten se vigyáz ránk. Minusz 25 fok alatt nem dolgoztunk, úgy recegett a fabarakk oldala, mintha égett volna, mégis csak két óra hosszágig lehe-

Ha elfárad, kiül a ház elé pihenni

tett fűteni a téglából összetákolts kályhában.

Titokban imádkoztak

– A nyár kellemesebb volt, de akkor is éhezünk – folytatta a szomorú történetet Sándor bácsi. – Egy tányér csalánlevest, egy kanál főzeléket, meg 40 deka kenyert kaptunk egy napra, ezzel kellett a fát vágni. Nem is bírta mindenki. Aki megbetegedett, megvárták, míg meghal, majd egy üres barakkba vitték. Ha összegyűlt több holttest, elégették. Én mindig is vallásos ember voltam, most sem tudom elképzelni a vasárnapot templom nélkül, nagyon fájt, hogy nem tudtuk tisztességgel eltemetni a halottakat, de

titokban azért imádkoztunk értük. Csak az tartotta bennem is a hitet, hogy bíztam a jó Istenben, egyszer csak hazavezet bennünket. Három évig vártunk erre a csodára. Egyszer csak szóltak: Vengerszkije, így ítye dámoj! (Magyarok, menjetek haza!) Vonattal érkeztünk Debrecenbe. Ábrányig sikerült kocsival eljutni, onnan gyalog indultam el az acsádi határ felé. A lábamnak nem kellett nehéz terhet cipelni, 45 kilóra fogytam le. Sándor bácsi nagyon nehezen jött helyre, de sokat segített neki felesége, Eszti néni, akivel 57 évvel ezelőtt kötötte össze életét. Azt mondja, álmában még ma is gyakran vágja a fát, vagy egy feneketlen gödör mélyéről lapátolja ki a földet.

Egy életre elég volt

Sándor bácsi munkával és pihenéssel tölti napjait. A disznóól már üresen áll, a lovat is eladta nemrégiben. Nagyon nehezen vált meg tőle, de már nem bírta vele. A szekér a csutkás hodályban áll, az unokák kedvéért tartotta meg. A góré még a tavalyi, sőt azelőtti tengerit is a gyomrában hordozza, de a kert már ismét be van vetve. Olyan glédában állnak a barázdák, mint a sorok a vonalas írkában. – Mindig akad tenivaló a ház körül, ha elfáradok, megpihenek egy kicsit, amikor jó idő van, kiülünk a feleségemmel a ház elé és beszélgetünk. Sanyi bácsi benn a házban a tv-t is gyakran bekapcsolja. Igaz, nehezen talál kedvére valót, mert a modern műsorokkal nincs kibékülve. – Háborús filmet, meg ahol lőnek, olyat sose néz – súgja Eszti néni, de élete párja csak meghallja a szavakat, és keserű tekintettel súgja vissza, mintha csak magának mormolná a szavakat: – Három évig voltam benne, de egy életre elég volt!